

## Češi vzali postupem času NATO za své. Vidí v něm ochranu před agresorem

Češi často netuší, kdo je šéfem Severoatlantické aliance, členství v organizaci spíše schvalují a pod pojmem NATO si představují vojenské zahraniční mise, podřízenost nebo vyšší bezpečnost. Když mají argumentovat, jsou jejich názory slabé a spíše povrchní. Jak vyplývá ze sociologických průzkumů, o NATO Češi nevědí mnoho a hlavně nemají pocit, že může Česká republika na směřování mezinárodní organizace něco změnit.

Už od vstupu České republiky do Severoatlantické aliance zjišťuje Centrum pro výzkum veřejného mínění pod Sociologickým ústavem AV ČR (CVVM), jak lidé členství republiky v NATO hodnotí.

Už dvacet let sociologové sledují, jak se vztah Čechů k Severoatlantické alianci vyvíjí, ptají se jich na spokojenost, pocit nezávislosti, bezpečnosti a stability v rámci Evropy.

Historicky byla spokojenost s členstvím v Severoatlantické alianci nejnižší tři měsíce po vstupu, tehdy dosáhla pouze 45 procent. V dalších měsících a letech rostla a posledních šest let se stabilně pohybuje kolem 57 procent.

„Spokojenost s členstvím v Alianci po celou dobu zkoumání převažuje, ale v posledních letech je v porovnání s nespokojeností čím dál větší. Kromě drobných výkyvů se nůžky mezi spokojeností a nespokojeností pomalu rozevírají,“ komentuje dlouhodobý průzkum jeho zpracovatelka Naděžda Čadová.

Kromě zvyšující se spokojenosti to také znamená, že více lidí nemá na NATO názor.

Za poslední sledované období, tedy leden 2019, na otázku spokojenosti odpověděla „nevím“ jedna pětina respondentů.

### BEZPEČNOST, MÍR A ZÁVISLOST

Dlouhodobě je z výzkumů patrné, že nadpoloviční většina českých občanů spatřuje v členství naší země v NATO záruku míru a bezpečnosti. Naopak přibližně dvě pětiny obyvatel v něm vidí riziko.

Mezi negativně vyhraněnými respondenty nejvíce rezonovaly argumenty, že se Severoatlantické alianci zbytečně podřizujeme a máme v ní příliš slabé slovo. Nejen to pak může podle nich vést k zavlečení do konfliktu, do kterého bychom se jinak nedostali.

Argumenty pro NATO se týkají hlavně možnosti spolupráce s dalšími státy a záruky bezpečnosti. Podle podporovatelů členství ve vojenské organizaci je menší šance, že případný agresor zaútočí, když za jedním státem stojí část Evropy, Kanada a USA.

Tento názor přispívá i k obecnému pocitu bezpečí v rámci celé Evropy. „Nadpoloviční většina lidí si myslí, že se snižuje možnost válek mezi sebou navzájem, když je v Evropě hodně států v NATO,“ podotýká Čadová.

### NATO MEZI NEBEM A ZEMÍ

Obecně z výzkumů vyplývá, že Češi jsou v argumentaci pro i proti členství v NATO spíše slabší, o organizaci mají jen jednoduchou představu a vycházejí především ze svých dojmů a pocitů. Hlavním důvodem je, že NATO není pro český národ dlouhodobě zajímavé téma.

„Lidé mají o Severoatlantické alianci povědomí v souvislosti s misemi, ale jinak se o ni spíše nezajímají, protože nemají pocit, že by je to ovlivňovalo,“ popisuje socioložka. Podle ní mají Češi pocit, že se věci spojené s NATO dějí někde nahoře mimo jejich dosah, a tím pádem není potřeba se o ně zajímat.

S tím souvisí i obecná informovanost. V průzkumu, který se zaměřil na znalost zahraničních politiků, se z Česka dokázal ke generálnímu tajemníkovi NATO Jensu Stoltenbergovi vyjádřit jen málokdo.

S Čechy v jejich názoru a zájmu o NATO podle socioložky nepohnou ani jednorázová politická prohlášení. Názor společnosti mnohem spíše promění mezinárodní dění.

### EKONOMICKÁ KRIZE DŮVĚŘE POMOHLA

Například v roce 2009 během začínající ekonomické krize v Česku vyskočila křivka spokojenosti s mezinárodní vojenskou organizací na 65 procent, v té době panovala ve společnosti i historicky nejnižší nespokojenost.

„Důvěra v NATO, stejně jako v další mezinárodní organizace, jako je OSN nebo Evropská unie, naopak spadla na začátku migrační krize v roce 2013. Podpora NATO se postupně ustálila, ale Evropská unie se z toho vzpamatovává dodnes,“ vysvětluje viditelný zub v průběžném grafu Čadová.

Obecně lze říct, že pozitivně vnímají NATO mladší respondenti, lidé s lepší životní úrovní, vysokoškolsky vzdělaní a lidé, kteří se považují za pravicově smýšlející. Podle voličských preferencí jsou nejvíce spokojeni s členstvím voliči ODS a Pirátů.

Nespokojenost naopak vyjadřují voliči KSČM a SPD a mírně skeptičtí jsou i voliči ANO. Ženy častěji než muži volily u sledovaných výroků možnost „nevím“.



ELIŠKA ČERNÁ  
redaktorka

Zatímco Česko před 20 lety s velkou parádou vstupovalo do Severoatlantické aliance, nedaleko Paříže mířily ke krachu mírové rozhovory, které měly vést ke zklidnění krize v Kosovu. Jen několik dní po podepsání přístupových listin byli Češi vystaveni testu, zda nesou spojeneckou odpovědnost.

Jestli jste v posledních deseti letech na internetu nenarazili na výraz „humanitární bombardování“, žili jste nejspíš na jiné planetě.

Sousloví, připisované tehdejšímu prezidentovi Václavu Havlovi, se stalo erbovním heslem jeho kritiků a zastánců srbského pohledu na konflikt v rozpadající se Jugoslávii. A také ilustrací mýtů, které tu válku obklopile a dodnes žijí vlastním životem.

Kritici Václava Havla například často zároveň odmítají přijímání migrantů a podporují současnou hlavu státu Miloše Zemana. Muže, který v roce 1999 jako český premiér za republiku vyslovil s úderem formální souhlas, stejně jako s přijetím kosovskoalbánských – tedy muslimských – uprchlíků.

### ŽÁDNÁ DÁLKA

O tom, že vývoj v Kosovu hrozí válkou, věděla česká diplomacie dávno před vstupem do NATO. V 90. letech v sérii konfliktů v rozpadající se Jugoslávii zahynulo 120 tisíc lidí, miliony přišly o domovy. Válčilo se blízko – do zcela zničeného Vukovaru to je z Lanžhotu stejný kus cesty jako do Aše.

Děni v Kosovu kopírovalo podobný vzorec – radikálové na obou stranách živili národnostní vášně, které doutnaly už od začátku 90. let. Zhrocení sousední Albánie v roce 1997 navíc umožnilo kosovským Albáncům získat zbraně.

Když se do krocení vzpurné jugoslávské provincie naplno pustily srbské vojenské, policejní i polo-vojenské síly, začaly z Kosova přicházet zprávy o masovém vyhánění etnických Albánců i o zabíjení civilistů. Záběry válečného utrpení v televizi zvyšovaly tlak na mezinárodní společenství – toto že je konec 20. století v Evropě? Hrozba, že zůstane u přihlížení jako před čtyřmi lety při masakru osmi tisíc civilistů v Srebrenici, získala nad zprávami z Kosova obrysy páchnoucí smrtí.

Česko mělo tehdy ve Washingtonu dva roky velvyslance Alexandra Vondru. Jeho úkol byl jasný: zajistit, aby se rozhodnutí o rozšíření NATO v Americe nezadrhlo.

„Oficiální pozvání ze summitu v Madridu musely potvrdit parlamenty včetně amerického Kongresu. To nebylo vůbec nic automatického, pokud si například uvědomíme, že po první světové válce stejný Kongres zamítl členství USA v Lize národů, přestože je podepsal tehdejší prezident Wilson,“ řekl Deníku N Vondra.

Velvyslanci tří budoucích členů tehdy cestovali po USA a přesvědčovali politiky, novináře i byznysmeny, že Češi, Poláci a Maďaři budou dobrými spojenci.

Pár dnů po vstupu čelili noví členové něčemu, co z minulosti neznali: zodpovědnosti. Záměr vést útoky

Jen krátce po vstupu do NATO čekala s leteckými údery souhlasila, premiér

## První test:



Česko s leteckými útoky NATO souhlasilo, pak se snažilo prosadit jejich

jménem celé Aliance (a tím jim dodat legitimitu, která bez mandátu OSN byla zpochybnována) vyžadoval, aby Česko s operací souhlasilo. Za dob Varšavské smlouvy se Praha nikdo neptal.

### PREMIÉR PO PĚTI DNECH PŘIZNAL, ŽE ČESKO SOUHLASÍ

Až 29. března, pět dní po začátku náletů, premiér Miloš Zeman veřejně řekl: „Vzhledem k tomu, že celá záležitost byla operativní a že vyžadovala rozhodnutí v intervalu dvaceti až třiceti minut, po konzultaci s ministrem zahraničí jsem se rozhodl tak, jak jsem se rozhodl, a to v sobotu 20. března odpoledne s tím, že jde o útoky na ryze vojenské, nikoli civilní cíle, a že se jedná o ty vojenské akce, které mají zabránit humanitární katastrofě.“

Premiér byl k leteckým úderům výrazně rezervovanější než prezident Václav Havel. „Demokratický svět nemá zájem ponížít Srby ani s nimi nechce vést válku. Svrchovanost a svoboda Srbů však nesmí být uplatňovány za cenu potlačování lidských práv a na úkor svobodného rozvoje jiných národů v Jugoslávii,“ dával Havel najevo, že útoky pokládá za nezbytné.

**Čeští politici v té zkoušce elementární loajality hodně selhávali. S výjimkou prezidenta Havla neměl nikdo odvalu.**

**Alexandr Vondra**

exvelvyslanec v USA